

Preiskovalni organi pregledujejo poslovne knjige teh tvrdk, kar pa lahko traja 3 leta ...

Preostajajo še zveze zarotnikov z inozemstvom. Le-te neizpodbitno dokazuje že samo zaplenjeno orožje tujega izvora. Prihajalo je to orožje v Francijo preko Švice in Belgije, največje množine pa iz uporniške Španije preko Pirenejev. Zveze z inozemstvom je preiskava tako temeljito dokazala, da so dvignile ogorčenje pri delu samih desničarskih krogov, ki stoje proti vladi Ljudske fronte v najhujši opoziciji. Tako je desničarsko glasilo »L'Époque« dne 6. februarja 1938. pisalo: »Pred nekaj dnevi smo se našli pred jasnimi dokazi o inozemski zaroti na naših tleh. Dobri Francozi (sic!), ki so se mislili oborožiti zoper komunistično nevarnost, so padli v mreže italijansko-nemških agentov, ki so jim dobavljali strojne puške in bombe z namenom, da bi zanetili na naših tleh državljansko vojno.«

Zaustavimo se tukaj, kakor se je približno pri teh dejstvih zaustavila preiskava francoske policije o zaroti, vsaj kolikor se tiče obveščanja javnosti. Danes se bere le še o izpuščanju posameznih cagoulardov, da se lahko branijo na svobodi, sicer pa časopisje, razen delavskega, o zaroti molči.

TEŽNJE OBLIKUJOČIH UMETNIKOV

K. DOBIDA

V dneh 19., 20. in 21. marca je bilo v Ljubljani zborovanje oblikujočih umetnikov iz vse države. Udeležili so se posvetovanj zastopniki umetniških društev iz Ljubljane, Maribora, Zagreba in Beograda. Po dolgih letih je bil to drugi kongres upodablajočih umetnikov Jugoslavije. Zborovanje je pokazalo, da je z dobro voljo le mogoče združiti vsaj v strokovnih vprašanjih veliko večino slovenskih, hrvatskih in srbskih umetnikov v enotno organizacijo.

Zborovalci so v sklepi izjavi ugotovili, da se umetniki čutijo nerazdružno povezane z usodo svojega naroda in sveta, v katerem žive. Samo dobri odnosi med narodi in ljudmi morejo predstavljati varno podlago koristne vzajemnosti in duhovnega življenja. Zato so oblikujoči umetniki vselej za socialno pravičnost, za svobodo, za mir in proti vojni.

Gmotni in družbeni položaj umetnikov je pri nas zmerom slabši, ker se država le nezadostno zaveda svoje dolžnosti nasproti umetnosti, mimo tega je pa vzrok nezadovoljivega stanja vse preamajhna delavnost umetnikov samih. Zato se vse umetniško življenje v državi le mukoma in s težavo razvija, kar je v škodo naroda. Skrajni čas je že, da umetniki sami začno odločilno vplivati na rast naše umetnosti in razvoj umetništva.

Zato zahtevajo predvsem, da se umetniki v vseh treh narodnih kulturnih središčih: v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu, združijo v strokovna društva, ki bodo hkrati njihovo izključno priznано stanovsko zastopstvo. Zastopniki teh društev morajo biti poklicani tudi v osrednji državni umetniški svet v Beogradu, pa tudi v vse tri pokrajinske umetniške svete v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. V osrednjem svetu morajo sodelovati docela enakopravno zastopniki iz vseh treh umetniških središč.

Med načelnimi sklepi, ki so jih sprejeli na zborovanju, je najvažnejša zahteva po ustanovitvi treh enakopravnih umetniških akademij v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. O vprašanju ljubljanske govorimo v posebnem članku. Prav tako važna je zahteva, naj se z zakonom določi, da se mora vsaj 5% stavbnih stroškov za velike reprezentativne javne ali zasebne stavbe nameniti

za umetniško, kiparsko ali slikarsko okrasitev poslopja. Vsa javna umetnostna naročila naj se oddajo vselej samo z javnimi natečaji, v razsodiščih pa morajo biti vselej zastopani umetniki oziroma njihova strokovna društva. — To zahtevo bo težko dosledno izvajati, ker vemo, da se ravno priznani mojstri takih natečajev navadno ne udeležujejo in je umetnostna vrednost natečajev sploh sporna.

Upodabljajočim umetnikom naj se enako kot drugim duševnim delavcem podeljujejo študijske podpore za nadaljnje izobraževanje v tujini, to pa v zadostnem številu in enakopravno umetnikom iz vseh treh umetnostnih središč. Mlajšim umetnikom, ki so dovršili domače akademije, naj se podeljujejo vsako leto redne državne nagrade za najboljša dovršena dela, to pa v obliki državnih ustanov za daljše inozemsko spopolnjevanje. Za vsa tri središča naj bi se ustanovile nekake stalne potovalne stipendije, kakor jih poznajo vse kulturne države. — Morebiti bi bilo še primerneje, če bi država ustanovila in vzdrževala posebne umetniške kolonije v poglavitnih umetnostnih središčih, v Parizu, Pragi, Rimu, v Florenci in drugod.

Pospešuje naj se prirejanje reprezentativnih umetnostnih razstav tujih umetnikov pri nas, in to vselej v vseh treh kulturnih središčih, v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu. Prav tako je posvetiti vso pozornost razstavam domačih del v tujini. Pri ureditvi razstav naj vselej sodelujejo umetniški zastopniki iz vseh treh domačih središč.

Državni proračunski krediti za odkup umetnin naj se zvišajo, ker so sedanji popolnoma nezadostni. Umetnine naj se kupujejo samó na javnih razstavah, v komisijah pa morajo biti zastopani tudi umetniki. Krediti za nakupe se morajo razdeliti enakopravno med umetnike iz vseh treh središč. Zelo važna je zahteva, naj se v vseh javnih poslopih zidajo vselej tudi umetniške delavnice, ki naj bodo primerno poceni. Država naj skrbi, da se ne bo uvažala nepotrebna in škodljiva umetnostna plaža, ki preplavlja zlasti cerkve. Domačim umetnikom, ki ustvarjajo dela uporabne umetnosti, naj se zajamči obstanek s primernim carinskim varstvom. Tudi sicer je treba omogočiti domači umetnostni obrti obstanek in razvoj. Umetniške potrebščine naj se oproste carine pri uvozu, umetniške prireditve pa taks. Tudi vprašanje bolniškega in starostnega zavarovanja je zelo važno in ga je treba kar najprej pravično urediti.

To bi bile poglobitve zahteve naših upodabljajočih umetnikov. Vsak nepristranski opazovalec bo priznal, da niso pretirane, saj predstavljajo v bistvu le del tega, kar je v drugih državah že zdavnaj izvedeno. Pri nas, kjer je umetnost še v povojih, se zde nekatere teh zahtev spričo duhovno zaostalega, umetnosti malo naklonjenega javnega mnenja skoraj neizvedljive. Z uvidevnostjo in dobro voljo bo pa vendar le mogoče odstraniti poglobitve zapreke, ki ovirajo prirodni razvoj naše umetnosti. Država se bo s tem samo skromno oddolžila za vse, kar se ima zahvaliti umetnikom.

To zborovanje, ki je minilo v lepem soglasju in slogi, je nepobiten dokaz, da je na stanovskem, čisto strokovnem polju mogoče tudi pri nas združiti če že ne vseh, pa vsaj ogromno večino oblikujočih umetnikov, ki jih sicer razdvajajo različni umetniški ideali in načelna idejna nasprotstva. V strokovni vzajemnosti je prostora za slehernega, v nji je pa tudi edina možnost rešitve iz današnjega obupnega položaja. Tudi oblikujoči umetniki se zmerom bolj zavedajo — kakor je pokazalo to plodovito zborovanje — da je njihova usoda v njihovih rokah.